

Razvoj sigurnosne politike Republike Hrvatske u kontekstu Euroatlantskih integracija

Gradišek, Tjaša

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:274422>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-09**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Preddiplomski studij politologije

ZAVRŠNI RAD

RAZVOJ SIGURNOSNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE U KONTEKSTU EUROATLANTSKIH INTEGRACIJA

TJAŠA GRADIŠEK

Zagreb

rujan, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Preddiplomski studij politologije

**RAZVOJ SIGURNOSNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE
U KONTEKSTU EUROATLANTSKIH INTEGRACIJA**

ZAVRŠNI RAD

Studentica: Tjaša Gradišek

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Đana Luša

Zagreb

rujan, 2024.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pojmovno određenje sigurnosne politike i euroatlantskih integracija	2
3. Transformacija hrvatske sigurnosne politike	4
4. Republika Hrvatska i međunarodne organizacije.....	7
5. Sigurnosni izazovi i prijetnje	12
6. Zaključak	14
Sažetak.....	16
Literatura	17

1. Uvod

Sigurnost je izuzetno važna tema i cilj za većinu društvenih zajednica, država, organizacija, pojedinaca i poslovnih subjekata. Ona predstavlja temeljni preduvjet za dugoročnu stabilnost, održivost, privlačenje investicija i razvoj. Sigurnost ovisi o brojnim faktorima, uključujući ekonomske i geopolitičke uvjete, kibernetičke prijetnje, klimatske promjene, migracijske tokove, prirodne katastrofe, tehnološki napredak, vojne sukobe, zdravstvene krize, namjerne i nenamjerne aktivnosti ljudi, dok internetske platforme i masovni mediji imaju sve veći utjecaj na oblikovanje politika, rasprava, stavova i strahova. Nikada u povijesti sigurnost nije bila tema toliko širokog spektra sudionika kao danas, a očekuje se da će u budućnosti angažman i interes u ovom području samo rasti.

Sigurnosna politika Republike Hrvatske prošla je kroz brojne promjene od trenutka kada je Hrvatski sabor 1991. godine proglasio neovisnost. Ove promjene usko su povezane s procesom integracije u euroatlantske strukture, što je uključivalo pridruživanje Europskoj uniji (EU) i Sjevernoatlantskom savezu (NATO). Integracija u ove međunarodne organizacije donijela je nove obveze i standarde u području sigurnosti, ali i pružila značajnu podršku u jačanju nacionalne sigurnosne infrastrukture. Povezivanje s euroatlantskim strukturama omogućilo je Hrvatskoj ne samo jačanje njezinih sigurnosnih kapaciteta, kako bi bili u skladu s praksama i standardima razvijenih država članica, već i aktivno sudjelovanje u međunarodnim aktivnostima, doprinosivši globalnoj sigurnosti.

Članstvo u EU otvorilo je prostor za koordiniranu suradnju u području vanjske politike i sigurnosti, posebice kroz zajedničke inicijative za upravljanje krizama i zaštitu granica, dok je pristupanje NATO-u značilo prilagodbu hrvatskih obrambenih sustava i strateških dokumenata prema kolektivnoj sigurnosti. Ovaj proces omogućio je Hrvatskoj da postane ravnopravni partner ne samo u europskim, već i u svjetskim sigurnosnim pitanjima, istovremeno osiguravajući stabilan okvir za daljnji razvoj nacionalne sigurnosti u promjenjivom globalnom okruženju. Sve ove prilagodbe i promjene ukazuju na važnost sigurnosti kao prioritarnog područja koje zahtijeva daljnje unaprjeđenje, detaljnu evaluaciju i stalno praćenje kako bi se adekvatno odgovorilo na izazove modernog društva. Sigurnost je stoga ne samo pitanje zaštite, već i ključni element u izgradnji prosperitetne i stabilne budućnosti za sve građane.

U ovom radu nastojat ću prikazati kako se sigurnosna politika Hrvatske razvijala u kontekstu prilagodbe euroatlantskim integracijama i promjenama u međunarodnom sigurnosnom okruženju. Rad se temelji na analizi dostupne literature, relevantnih teorijskih

okvira i službenih dokumenata kako bi se pružio sustavni pregled razvoja sigurnosne politike, kako Hrvatske, tako i EU i NATO-a. U drugom poglavlju razrađeni su pojmovi sigurnosne politike i euroatlantskih integracija. Treće poglavlje posvećeno je sveobuhvatnim promjenama koje su oblikovale sigurnosnu politiku Hrvatske tijekom ključnih trenutaka njezine povijesti. U četvrtom poglavlju obrađeno je sudjelovanje Hrvatske u međunarodnim organizacijama, s fokusom na EU i NATO. Rad privodim kraju petim poglavljem u kojemu se daje pregled sigurnosnih izazova i prijetnji s kojima se Hrvatska trenutno suočava, uključujući i potencijalne buduće opasnosti.

2. Pojmovno određenje sigurnosne politike i euroatlantskih integracija

Sigurnost predstavlja jedan od glavnih prioriteta ljudskog društva kroz sve faze njegovog razvoja. Sama definicija sigurnosti nije univerzalna, već može biti interpretirana na različite načine, zavisno o kulturnom, prostornom ili vremenskom kontekstu. Iako postoje različite vrste sigurnosti, međunarodna i nacionalna sigurnost, uz individualnu, ističu se kao najznačajnije jer čine temelj za oblikovanje sigurnosnih politika države, osobito u kontekstu euroatlantskih integracija. Tatalović navodi: „Sustav međunarodne sigurnosti trebao bi označavati viši oblik i stupanj garancije takve sigurnosti pri čemu sustav međunarodne sigurnosti podrazumijeva određenu metodu djelovanja, načine postupanja i skup sredstava što bi ih države poduzimale u svojim međusobnim odnosima za ostvarenje najtrajnijeg osjećanja sigurnosti“ (Tatalović, 2006: 229-230). S druge strane, „Nacionalna sigurnost treba osigurati stanje u kojem će biti osigurana sloboda države i društva, teritorijalni integritet i suverenitet države u okvirima međunarodno prihvaćenih aranžmana, ljudske slobode i prava građana, politička i socijalna stabilnost društva i države, stabilan ekonomski razvoj i funkcioniranje pravne države, stabilan javni poredak i osobna sigurnost građana te zdravi i stabilni ekološki uvjeti“ (Tatalović, 2006: 147). Geopolitičke okolnosti i političke promjene značajno utječu na koncept nacionalne sigurnosti, pa su njezini osnovni elementi izrazito dinamični (Debak, 2018). Sigurnost se uvijek svodi na nastojanje da se očuva mir, stabilnost i zaštita od izazova i prijetnji koje mogu ugroziti temeljne interese i vrijednosti. Sustav nacionalne sigurnosti suvremenih država obuhvaća ne samo zaštitu društva od unutarnjih i vanjskih opasnosti, već i koordiniranu suradnju s drugim društvenim podsustavima kako bi se osigurao sveukupni napredak društva (Tatalović i dr, 2008). Sigurnosna politika predstavlja ključnu sastavnicu državnog upravljanja koja obuhvaća skup aktivnosti, mjera, strategija i zakona usmjerenih na očuvanje i zaštitu temeljnih nacionalnih interesa, kao i na upravljanje izazovima i prijetnjama koje mogu ugroziti te interese. Na temelju navedenog, sigurnosna politika može se definirati kao organizirani i sustavni pristup usmjeren

na zaštitu društvenih vrijednosti, suvereniteta i teritorijalnog integriteta kojim se stvaraju uvjeti za učinkovito funkcioniranje države, zaštitu građana, promicanje nacionalnih interesa i doprinos globalnoj stabilnosti.

U kontekstu proučavanja međunarodne i nacionalne sigurnosti, euroatlantske integracije zauzimaju središnje mjesto, povezujući sigurnosne politike država u okviru šireg globalnog okvira. Euroatlantski odnosi, čiji su temelji postavljeni tijekom Drugog svjetskog rata, razvijali su se kroz čvrste ekonomske, političke i vojne veze između Sjedinjenih Američkih Država i zapadne Europe. Ovi odnosi postali su osnovom za formalizaciju euroatlantske suradnje, čiji je ključni cilj bio stvaranje i jačanje institucija poput EU, koja nastoji preuzeti sve značajniju ulogu u organizaciji ekonomskih, političkih i sigurnosnih pitanja unutar svojih granica, i NATO-a, koji osigurava kolektivnu obranu. Kroz sudjelovanje u euroatlantskim strukturama, Hrvatska je uspjela ojačati svoje obrambene kapacitete, pozicionirati se kao relevantan akter unutar europske i transatlantske zajednice i unaprijediti međunarodnu suradnju. Na taj način, razvoj sigurnosne politike Hrvatske ne može se razumjeti bez sagledavanja njezine uloge u širem kontekstu euroatlantskih integracija koje su bile i ostale ključan čimbenik njezine sigurnosne strategije.

Sustav nacionalne sigurnosti modernih država sastoji se od dvije glavne komponente: funkcionalne, koja se odnosi na aktivnosti, i institucionalne, koja se odnosi na organizacije koje ih provode. Zajednički elementi većine država su obrana i unutarnja sigurnost. Funkcije obrambenog elementa su odvratanje potencijalnog napadača, obrana teritorija, zaštita stanovništva i imovine, pružanje neoružanog otpora agresiji, sanacija posljedica agresije i sudjelovanje političkog i drugih društvenih podsustava tijekom rata. Glavni nositelji tih funkcija su oružane snage i civilna obrana. Unutarnja sigurnost, s druge strane, usredotočena je na informativne aktivnosti, očuvanje reda i zaštitu društvene infrastrukture. Ključna je uloga inspeksijskih tijela, obavještajnih službi i policije. Osim državne razine, sigurnost se može postići i na individualnoj ili zajedničkoj razini kroz samoorganizaciju građana i zajednica. Ovaj oblik sigurnosti temelji se na prirodnom pravu na samoobranu, samopomoć i samozaštitu (Tatalović i dr, 2008).

Suvremeni sustavi nacionalne sigurnosti otvoreni su za međunarodnu suradnju, omogućujući državama da dijele sigurnosne rizike i udružuju resurse u suočavanju s vojnim i nevojnim izazovima i prijetnjama (Tatalović i dr, 2008). S obzirom na promjene u prirodi sigurnosnih izazova i prijetnji, nužna je bolja koordinacija među institucijama nadležnim za

sigurnost, jasnija podjela odgovornosti i unapređenje njihovih sposobnosti. Pritom se sve više naglašava uključivanje različitih tijela koja svojim resursima i znanjima mogu doprinijeti jačanju nacionalne sigurnosti (Pokaz, 2019). Krajem 1980-ih pojam nacionalne sigurnosti sve manje je naglašavao vojnu komponentu, koja je ranije bila dominantna, dok su se sve više uključivali drugi sektori društva i države (Tatalović, Siniša i dr, 2008). U Hrvatskoj se slična promjena dogodila nakon završetka Domovinskog rata, kada su društvena, ekološka, ekonomska i politička pitanja postala važnija uslijed povoljnijih geopolitičkih prilika i stabilizacije regije (Debak, 2018). Proširenje EU i NATO-a, uz sustavno smanjenje naoružanja u Europi, omogućilo je poboljšanje sigurnosnog položaja i stabilizaciju Hrvatske. Vojni aspekt, koji je nekoć dominirao poimanjem sigurnosti, postupno je izgubio na važnosti, kako u Hrvatskoj, tako i u većini europskih država (Tatalović, 2004). „Razvoj svjetskih kretanja doveo je do toga da su svi problemi u međunarodnom okruženju predstavljali potencijalne probleme za državu, pa time i za njezinu nacionalnu sigurnost“ (Tatalović i dr, 2008). Hrvatska danas osigurava vlastitu stabilnost kroz aktivnu ulogu unutar europskih sigurnosnih sustava, jačanje otpornosti i međunarodnu suradnju, štiteći svoje nacionalne interese na više razina.

3. Transformacija hrvatske sigurnosne politike

Transformacija je proces koji implicira sveobuhvatne institucionalne i organizacijske promjene u društvu, a obuhvaća subjekta koji se transformira i način, odnosno metode transformacije. U kontekstu Hrvatske, promjene su se dogodile kao rezultat urušavanja komunizma u istočnoj Europi, pri čemu su mnoge države zamijenile autoritarne režime demokratskim sustavima (Debak, 2018). Nakon što je 1991. godine stekla neovisnost, Hrvatska je morala uspostaviti svoju sigurnosnu strukturu budući da nije naslijedila onu bivše Jugoslavije. Proces izgradnje sigurnosnog sustava bio je otežan ratnim uvjetima, embargom, priznavanjem od strane međunarodne zajednice, sudjelovanjem u međunarodnim mirovnim misijama te nastojanjima da se oslobode okupirana područja i uspostavi puni suverenitet (Bilandžić, 2008). Prema tome, u tom periodu Hrvatska nije mogla aktivno sudjelovati u europskim integracijskim procesima te je u međunarodnim odnosima češće bila predmet pregovora (Debak, 2018).

Nedostatak vojne opreme i vojnih snaga bio je veliki izazov za očuvanje suvereniteta. Državni naponi bili su usmjereni na obranu od agresije, a ključno je bilo formiranje oružanih snaga i osiguravanje njihove spremnosti za obavljanje obrambenih funkcija u okviru nacionalnog sigurnosnog sustava (Tatalović i Bilandžić, 2005). Ciljevi tadašnje obrambene

reformne Hrvatske bili su razvijanje obrambenih sposobnosti za nove sigurnosne izazove i prijetnje, razvoj specijalističkih vještina Oružanih snaga Republike Hrvatske (OSRH) te oblikovanje njihove strukture za sudjelovanje u NATO multinacionalnim misijama izvan teritorija država članica Saveza (Barić, 2004). Od svog osnivanja do danas, OSRH prošle su kroz nekoliko transformacijskih faza: (1) početno razdoblje nastanka hrvatske države, (2) poslijeratna izolacija, (3) proširenje međunarodne suradnje i (4) potpuna integracija u međunarodnu zajednicu (Bilandžić, 2008). OSRH zadužene su za obranu Hrvatske i njenih saveznika, podršku civilnim institucijama te sudjelovanje u međunarodnoj sigurnosti. Na temelju tih misija razvijaju potrebne vojne sposobnosti za međunarodne i združene aktivnosti, uključujući djelovanje izvan granica, u suradnji sa savezničkim snagama poput EU i NATO-a. OSRH štite suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Hrvatske, djelujući u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonodavstvom (Oružane snage Republike Hrvatske, 2024). Bilandžić ističe kako je u početku Hrvatska vojska bila „garant neovisnosti i suverenosti te stožerni instrument i predvodnik hrvatskog naroda u oslobađanju države“, a vremenom je zadobila „ulogu ključnog čimbenika reformi i ispunjavanja uvjeta na putu hrvatskog integriranja u euroatlantske integracije“ (Bilandžić, 2008: 12). Debak predlaže drugačiju podjelu, tvrdeći kako dosadašnje zahtijevaju rekonceptualizaciju i osuvremenjivanje periodizacije. Tri faze koje se mogu prepoznati su ratna, poslijeratna i faza međunarodnih integracija. Objašnjava: „U ratnoj fazi Hrvatska brani svoju teritorijalnu cjelovitost i djeluje kao uvoznik sigurnosti, a u poslijeratnoj i u fazi međunarodnih integracija transformira svoju sigurnosnu politiku s ciljem ulaska u euroatlantske integracije i postaje izvoznikom sigurnosti“ (Debak, 2008: 13). Brojni autori ističu kako se od stjecanja neovisnosti i međunarodnog priznanja Hrvatske mogu uočiti dva glavna strateška cilja – ulazak u NATO i EU (Tatalović i dr, 2008).

Kako bi se omogućile nužne demokratske reforme u sustavu nacionalne sigurnosti, Hrvatski sabor je 2001. godine donio ustavne promjene koje su zamijenile polupredsjednički sustav parlamentarnom demokracijom. Time je glavni dio političke moći prenesen na Hrvatski sabor, dok je predsjednik zadržao određene ovlasti u području vanjske i sigurnosne politike. Novim ustavnim promjenama omogućeno je sudjelovanje oružanih snaga u međunarodnim misijama i regulirana je prisutnost stranih vojnika na teritoriju Hrvatske. Hrvatski sabor preuzeo je odgovornost za demokratsku kontrolu oružanih snaga i nadzor nad sigurnosnim službama, a ovi aspekti dodatno su normirani zakonodavstvom. Tatalović transformaciju sigurnosne politike Hrvatske dijeli na tri razdoblja. Prvo razdoblje odnosi se na ono za vrijeme Domovinskog rata od 1991. do 1995. godine. Iako nisu postojali formalni dokumenti,

sigurnosna politika bila je usmjerena na postizanje neovisnosti i međunarodnog priznanja Hrvatske te stvaranje sigurnosno-obrambenog sustava radi obrane države i oslobađanja okupiranih teritorija. Drugo razdoblje trajalo je od 1995. do 2000. godine, a obilježeno je nedostatkom jasnih nacionalnih ciljeva i neuspjelim pokušajem donošenja Bijele knjige o obrani. Treće razdoblje, od 2000. godine nadalje, ukazalo je na strukturne nedostatke sigurnosne politike koji su se razvijali tijekom prethodnih godina. Unatoč povoljnim međunarodnim okolnostima, razdoblje od 2000. do 2002. godine obilježeno je neadekvatnim odgovorom u pogledu uspostave koherentne i sveobuhvatne sigurnosne politike. Proces izrade prve Strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske trajao je dvije godine, uz značajan vanjski utjecaj, što je odgodilo nužne reforme (Tatalović, 2010).

Iako se vjeruje da su reforme započele ranije, strateški dokumenti i zakonodavni okviri koji su postavili temelje za reformu počeli su se donositi tek od 2002. godine, uključujući Strategiju nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (2002), Strategiju obrane Republike Hrvatske (2002), Zakon o obrani (2002), Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (2002), Zakon o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, civilne zaštite te državnih službenika i namještenika u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu (2002), Vojnu strategiju (2003), Strateški pregled obrane (2005), Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske 2006.-2015. (2006) i druge (Jakešević, 2012). Tatalović ističe: „Strategija nacionalne sigurnosti ključni je konceptualni dokument s područja sigurnosti koji se bavi razvojem, primjenom i koordiniranjem instrumenata nacionalne moći (diplomatske, ekonomske, vojne, obavještajne) za postizanje ciljeva koji pridonose nacionalnoj sigurnosti“ (Tatalović, 2011: 34). Strategija iz 2002. godine temelji se na četiri ključna čimbenika: (1) tadašnjoj geopolitičkoj situaciji Hrvatske s ciljem pristupanja euroatlantskim organizacijama, (2) sigurnosnim izazovima i rizicima, (3) stanju sustava nacionalne sigurnosti, i (4) dostupnim resursima (Hrvatski sabor, 2002). Ipak, određeni dijelovi strategije nisu provedeni, što sugerira da je dokument bio više formalnost nego stvarni plan za razvoj vanjske i sigurnosne politike (Tatalović, 2011). Pokušaji donošenja nove strategije nacionalne sigurnosti 2010. i 2012. godine nisu bili uspješni, a ista je donesena tek 2017. godine kada su se okolnosti već uvelike promijenile, a rizici postali znatno složeniji, zahtijevajući prilagodbu pristupa i mjera sigurnosti (Hrvatski sabor, 2023). Strategija iz 2017. godine temelji se na devet strateških ciljeva: (1) osiguranju najviše razine sigurnosti stanovništva i kritičnih infrastruktura, (2) razvoju sustava domovinske sigurnosti, (3) održavanju snažne i učinkovite obrane, (4) očuvanju okoliša i održivom gospodarskom razvoju, (5) demografskoj obnovi i društvenoj

revitalizaciji, (6) učinkovitoj državnoj upravi i strateškom komuniciranju, (7) zaštiti i promociji ustavnih vrednota i nacionalnog identiteta, (8) jačanju međunarodnog ugleda i utjecaja i (9) zaštiti identiteta i političkih prava Hrvata u Bosni i Hercegovini, kao i u drugim državama i iseljeništvu (Hrvatski sabor, 2017).

4. Republika Hrvatska i međunarodne organizacije

Međunarodne organizacije imaju ključnu ulogu u nadopunjavanju napora i podršci nacionalnih vlada kroz stvaranje multilateralnog okvira za ostvarivanje zajedničkih ciljeva. Iako suverene države rijetko prenose svoje ovlasti na međunarodne organizacije, u današnjem sve složenijem globalnom kontekstu, takva praksa postaje neizbježna. Njihova uloga u području međunarodne sigurnosti postaje sve značajnija za očuvanje globalnog mira i stabilnosti. Pored provođenja sigurnosnih mjera, međunarodne organizacije aktivno podupiru države članice u ostvarivanju širokog spektra plemenitih ciljeva, uključujući unapređenje ekonomskog prosperiteta, poticanje društvenog razvoja, pružanje humanitarne pomoći te zaštitu i promicanje ljudskih prava. Kroz ovakve aktivnosti, međunarodne organizacije postaju nezamjenjiv akter u globalnom upravljanju, čime dodatno potvrđuju svoju ulogu u oblikovanju međunarodnih odnosa i osiguravanju sigurnosti i stabilnosti u svijetu. Temeljem članka 13. Zakona o vanjskim poslovima nalaže se kako: „Stalna misija Republike Hrvatske pri međunarodnoj organizaciji predstavlja Republiku Hrvatsku u toj organizaciji, održava veze, vodi pregovore, štiti interese Republike Hrvatske, osigurava sudjelovanje Republike Hrvatske u radu te organizacije i djeluje na ostvarivanju odnosne suradnje“ (Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske, 1996). Slijedom toga, možemo zaključiti da je Hrvatska odabrala sigurnosnu politiku usmjerenu prema integracijama i multilateralnoj suradnji, čime se jasno svrstala među zapadne demokratske države koje teže jačanju demokracije u svijetu i očuvanju mira. Takvim pristupom, Hrvatska je izabrala izgradnju sigurnosnog sustava usklađenog s načelima demokratskog društva, pri čemu se naglašava važnost transparentnosti u organizaciji obrambenih i sigurnosnih struktura (Tatalović i dr, 2008).

Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine postala članica EU, završivši time višegodišnji proces integracije. Put do članstva trajao je više od 12 godina, počevši 2001. godine potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a nastavio se podnošenjem zahtjeva za članstvo 2003. godine. Hrvatska je 2004. godine dobila status kandidata za članstvo, a pregovori su započeli 2005. godine. Nakon završetka pregovora 2011. godine, potpisan je Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Na državnom referendumu 2012. godine, 66% građana

podržalo je ulazak u EU. Nakon ratifikacije Ugovora u svim državama članicama, Hrvatska je 2013. godine postala punopravna članica, ostvarivši time jedan od najvećih ciljeva od stjecanja neovisnosti (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 2014). Ulaskom u EU, Hrvatska je postala dijelom Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP), što je dodatno osnažilo nacionalnu sigurnost i omogućilo aktivnu suradnju u pitanjima međunarodnih odnosa, obrane i zaštite granica (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 2024). ZVSP pruža okvir za zajedničko djelovanje država članica na globalnoj sceni, čime se osigurava veća sigurnost i stabilnost unutar EU. Kroz ovaj mehanizam, Hrvatska sada ne samo da štiti svoje nacionalne interese, već i aktivno sudjeluje u donošenju ključnih odluka koje oblikuju budućnost Europe. U sklopu Zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP), koja je sastavni dio ZVSP-a, Hrvatska doprinosi različitim misijama i operacijama diljem svijeta koje kroz civilne i vojne aktivnosti imaju ključnu ulogu u sprječavanju i upravljanju krizama te osiguravanju stabilnosti u njihovim posljedicama (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 2020). Desetljeće članstva Hrvatske u EU donijelo je niz značajnih postignuća. Hrvatska je u potpunosti iskoristila 1,3 milijarde eura iz Fonda solidarnosti te je ostvarila neto dobit od preko 10,7 milijardi eura, čime se svrstala među zemlje koje su najefikasnije iskoristile europske fondove u odnosu na svoj BDP i veličinu (Vlada Republike Hrvatske, 2023). Osim gospodarskih koristi, ulazak u šengenski prostor i eurozonu dodatno je osnažio povezanost s ostatkom Europe, olakšavajući trgovinu i mobilnost građana. Hrvatska je također ojačala svoj politički utjecaj, sudjelujući u rješavanju europskih humanitarnih i sigurnosnih izazova.

Proces institucionalizacije odnosa Hrvatske i NATO-a započeo je 2000. godine, ulaskom Hrvatske u program Partnerstvo za mir (PzM), a ubrzan je 2002. godine uključivanjem u Akcijski plan za članstvo (MAP). Na sastanku NATO-a 2006. godine u Rigi, Hrvatska je dobila jasan vremenski okvir za članstvo, a 2008. godine u Bukureštu primila je službenu pozivnicu. Nakon ratifikacije u parlamentima država članica, Hrvatska je 1. travnja 2009. godine postala članica NATO-a. Hrvatska se dosljedno pokazuje kao aktivna i pouzdana članica NATO-a, sudjelujući u donošenju odluka i raspravama unutar Saveza, čime doprinosi ostvarivanju zajedničkih ciljeva i zadataka. Uključenost u NATO-ve misije i operacije omogućila je Hrvatskoj ispunjenje međunarodnih obveza, primjenu stečenih znanja i unaprjeđenje njezinih vojnih sposobnosti. Hrvatska je dala značajan doprinos izradi novog Strateškog koncepta NATO-a te aktivno sudjelovala u procesu transformacije Saveza kako bi se osnažila politika i resursi za suočavanje s budućim izazovima i prijetnjama. Kao snažan zagovornik proširenja NATO-a na jugoistočnu Europu, Hrvatska se posvetila promicanju pitanja žena, mira i

sigurnosti (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH, 2020). U skladu s NATO standardima, nacionalna sigurnost u Hrvatskoj obuhvaća: (1) određeno stanje sigurnosti koje je postignuto ili planirano, (2) djelatnost različitih sigurnosnih institucija i šire društvene napore usmjerene ka ostvarivanju sigurnosnih ciljeva te (3) same sigurnosne institucije koje funkcioniraju kroz organizirani sustav međusobne suradnje (Tatalović, 2004). „U tom kontekstu, Republika Hrvatska nastoji izgrađivati stanje nacionalne sigurnosti u kojem će biti osigurani njezina sloboda, suverenost i teritorijalni integritet u okvirima međunarodno prihvaćenih aranžmana, ljudske slobode i prava građana, politička i socijalna stabilnost društva, stabilan ekonomski razvoj u uvjetima slobode tržišta i poduzetništva, funkcioniranje pravne države, unutarnji red i osobna sigurnost građana, te zdravi i stabilni ekološki uvjeti“ (Tatalović, 2004: 209). Načelo kolektivne obrane, koje jamči članak 5. Washingtonskog ugovora, ključno je za NATO, a ono podrazumijeva da se napad na jednu članicu NATO-a tretira kao napad na cijeli Savez, obvezujući sve države članice na zajedničku reakciju u obrani (NATO, 2023). Ulaskom u NATO, Hrvatska je postala dio šireg obrambenog sustava u kojem može računati na solidarnost i vojnu pomoć svih saveznika u slučaju ugroze. Time je osnažena njezina nacionalna sigurnost, ali i mogućnost aktivnog doprinosa sigurnosti i stabilnosti u međunarodnoj zajednici. Načelo članka 5. stoga nije samo formalni akt, već predstavlja konkretno sigurnosno jamstvo koje se odnosi na sve države članice, uključujući Hrvatsku, osiguravajući joj stabilnost u sve složenijem globalnom sigurnosnom okruženju.

Tijekom Domovinskog rata, Hrvatska je bila primateljica međunarodne pomoći i mirovnih snaga, što je ostavilo dubok trag u kolektivnoj svijesti nacije o važnosti međunarodne solidarnosti i suradnje. Nakon iskustava iz Domovinskog rata, kada je Hrvatska posebno osjetila koliko je mir dragocjen i koliko ga treba očuvati, njezina sigurnosna i vanjska politika usmjerena je na aktivno sudjelovanje u brojnim borbenim skupinama, mirovnim misijama i operacijama širom svijeta, shvaćajući da sigurnost i stabilnost unutar njezinih granica ne ovise samo o nacionalnim naporima, već i o zajedničkom djelovanju međunarodne zajednice. OSRH sudjeluju u četiri od osam NATO borbenih skupina na Istočnom krilu Saveza, kao i u misijama pod NATO-ovim mandatom, uključujući NATO-ovu misiju Irak (NMI), operaciju Sea Guardian, Stalnu NATO skupinu protuminskih snaga 2 (SNMCMG2) i NATO-ovu operaciju na Kosovu (KFOR). U NMI misiji, Hrvatska pruža obuku i savjetovanje iračkim snagama, podržavajući borbu protiv terorizma, jačanje obrane te stabilizaciju države. Operacija Sea Guardian također osigurava borbu protiv terorizma, pomorsku sigurnost, slobodu plovidbe i zaštitu ključne infrastrukture u Sredozemlju, gdje Hrvatska sudjeluje s brodom Hrvatske ratne

mornarice i njegovom posadom. U SNMCMG2, Hrvatska doprinosi sigurnosti na moru kroz sudjelovanje protuminskih ronitelja. Kroz operaciju KFOR, Hrvatska osigurava rad stožernog osoblja, savjetničku podršku, sudjelovanje u sustavu ranog upozorenja i zračni transport (Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, 2024). Hrvatska aktivno doprinosi i misijama i operacijama ZSOP-a, uvažavajući nacionalne interese, vanjskopolitičke prioritete, s posebnim naglaskom na stabilnost regije i europskog susjedstva. Hrvatska trenutno sudjeluje u dvije civilne misije, EUMM u Gruziji, koja nadzire mirovni sporazum između Gruzije i Rusije, doprinoseći izgradnji povjerenja i stabilizaciji te EUAM u Ukrajini, koja podržava reformu civilnog sigurnosnog sektora. Također, Hrvatska sudjeluje u dvije vojne operacije, EUNAVFOR ATALANTA, usmjerenoj na suzbijanje piratstva uz obalu Somalije i zaštitu humanitarnih brodova te EUNAVFOR MED IRINI, čiji je cilj provedba embarga na oružje Ujedinjenih naroda uz obalu Libije. U ovim misijama Hrvatska doprinosi slanjem službenika i stručnjaka te sudjelovanjem u zapovjednim strukturama, što pokazuje njezinu predanost međunarodnoj sigurnosti i suradnji unutar EU (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH, 2020).

Suvremeno krizno upravljanje usmjereno je na preventivno i proaktivno djelovanje kako bi se smanjio rizik od eskalacije prijetnji u krizu. U slučaju krize, nužno je utvrditi uzroke i poduzeti mjere kako bi se spriječilo ponavljanje i umanjili negativni učinci. Bez sustavnog pristupa, krizno upravljanje postaje neučinkovito i reaktivno. Ključna zadaća države jest osigurati sustavno upravljanje krizama koje obuhvaća četiri faze: prevenciju, pripremu, odgovor i oporavak (Vučak i Zelić, 2009). „Upravljanje krizama je upravljanje rizicima u smislu da su društva tako organizirana da mogu živjeti s poznatim i nepoznatim prirodnim prijetnjama i onima koje mogu prouzročiti ljudi, te preživjeti i odgovoriti na nesreće koje realizirane prijetnje prouzroče“ (Vučak i Zelić, 2009: 118). Prevencija obuhvaća aktivnosti usmjerene na smanjenje potencijalnih šteta i rizika, priprema uključuje planiranje, obuku i razvijanje sposobnosti za očekivane prijetnje, odgovor se odnosi na hitne intervencije tijekom krize, a oporavak uključuje obnovu ključnih službi i dugoročno saniranje posljedica (Vučak i Zelić, 2009). EU kontinuirano radi na jačanju svoje otpornosti i sposobnosti odgovora na krize u različitim područjima. Suočena s rastućim brojem i kompleksnošću kriza, EU je razvila niz inicijativa i mehanizama koji omogućuju brzi i koordinirani odgovor na hitne situacije. Strateški koncepti definiraju osnovna načela i zadatke NATO-a, njegove temeljne vrijednosti, promjene u sigurnosnom okruženju te strateške ciljeve Saveza za nadolazeće godine. U Strateškom konceptu iz 2022. godine ističe se kako je primarna svrha NATO-a pružanje kolektivne obrane

svojim članicama kroz sveobuhvatan i integriran pristup, a tri ključna zadatka Saveza uključuju „odvraćanje i obranu, sprečavanje i upravljanje krizama te suradnju u području sigurnosti“ (NATO, 2022). Unutar NATO-a, operacije upravljanja kriznim situacijama dijele se na one koje uključuju kolektivnu obranu i one koje ne zahtijevaju kolektivnu obranu. Operacije kolektivne obrane temelje se na već spomenutom članku 5. Washingtonskog ugovora, koji je aktiviran samo jednom, nakon napada na Sjedinjene Američke Države 2001. godine. Ostale operacije obuhvaćaju različite vojne akcije, uključujući humanitarnu intervenciju, podršku miru, preventivno razmještanje snaga i sprječavanje sukoba. NATO odlučuje o sudjelovanju u kriznim operacijama konsenzusom država članica, uz suradnju s drugim organizacijama te partnerima izvan Saveza (NATO, 2006). Ovi su instrumenti od iznimne važnosti za Hrvatsku, kao članicu i EU-a i NATO-a, jer omogućuju pristup zajedničkoj financijskoj podršci, resursima i stručnosti, čime se značajno povećava sposobnost zemlje da odgovori na sigurnosne izazove i prijetnje. Integracija u ove dvije ključne organizacije omogućuje Hrvatskoj da aktivno jača svoje kapacitete za odgovor na krize te doprinosi međunarodnoj i nacionalnoj sigurnosti. Na taj način, Hrvatska dodatno učvršćuje svoju poziciju unutar euroatlantske zajednice, osigurava vlastitu sigurnost i stabilnost te se priprema i postaje otpornija na potencijalne buduće opasnosti, koristeći sve prednosti koje članstvo u EU i NATO-u pruža.

Hrvatska je, osim NATO-a i EU, članica brojnih međunarodnih organizacija, kao što su: UN (Ujedinjeni narodi), FAO (Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda), ISO (Međunarodna organizacija za šećer), IOC (Međunarodno vijeća za masline), OIV (Međunarodna organizacija za vinogradarstvo i vinarstvo), ISTA (Međunarodno udruženje za ispitivanje sjemena), OECD (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj), UPOV (Međunarodna unija za zaštitu novih biljnih sorti), EPPO (Europska i mediteranska organizacija za zaštitu bilja), program ECP/GR (Europski program suradnje za očuvanje biljnih genetskih izvora), program AEGIS (Sustav zajedničke europske banke gena), EAAP (Europsko udruženja za stočarstvo), IDF (Međunarodna federacije za mljekarstvo), WOAHA (Svjetska organizacija za zdravlje životinja), EUROFISH (Međunarodna organizacija za razvoj ribarstva u Istočnoj i Srednjoj Europi) i SCAR (Stalni odbor za istraživanja u poljoprivredi) (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, 2016). Članstvo Hrvatske u međunarodnim organizacijama zahtijeva usklađivanje s brojnim propisima, regulativama i zakonima koji imaju utjecaj na razvoj sigurnosne politike. Navedeno je dovelo do preoblikovanja ključnih aspekata hrvatske sigurnosne politike, rezultirajući već spomenutom promjenom uloge Hrvatske iz

uvoznice tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća u današnju izvoznicu sigurnosti (Debak, 2008).

5. Sigurnosni izazovi i prijetnje

Kao članica EU i NATO-a, Hrvatska sudjeluje u procesima koji oblikuju zajedničku europsku sigurnost, ali se također suočava s nizom specifičnih prijetnji koje proizlaze iz njezine demografske situacije, geopolitičkog položaja, gospodarskog okvira i šireg društvenog konteksta. Vjerojatnost neposredne vojne prijetnje teritoriju Hrvatske je niska, ali ne smije biti zanemarena zbog potencijalno ozbiljnih posljedica (Hrvatski sabor, 2017). „Među osnovne ugroze sigurnosti čovjeka uključeni su: pauperizacija, gospodarska nejednakost, bolesti, ugrožavanje ljudskih prava i sloboda, degradacija okoline te prirodne i druge nesreće“ (Tatalović i dr, 2008: 24). Ove prijetnje imaju duboke posljedice na društvo, stvarajući temelje za šire sigurnosne rizike. Sigurnosni izazovi s kojima se Europa trenutno suočava uključuju nekoliko negativnih aspekata koji doprinose nestabilnosti na kontinentu. Pojedine europske države suočavaju se s prijetnjama koje primarno proizlaze iz njihovih unutarnjih procesa, kao i s lokalnim prijetnjama koje su rezultat dugotrajnih unutarnjih konflikata i rivalstava. Dodatno, Europa je izložena neizvjesnostima i nestabilnostima koje dolaze iz okolnih područja, što dodatno pogoršava sigurnosnu situaciju. Pojava disfunkcionalnih država koje ne uspijevaju osigurati vlastitu nacionalnu sigurnost i suverenost predstavlja još jedan ozbiljan problem. Isto tako treba napomenuti kako europska integracija unutar EU, iako donosi brojne prednosti, izaziva zabrinutost među državama članicama, posebno manjim, zbog potencijalnog narušavanja njihove nacionalne suverenosti, ne samo u ekonomskom i političkom, nego i u društvenom i kulturnom kontekstu, što u konačnici utječe na sigurnosne politike država u pitanju. Naposljetku, povećana prijetnja međunarodnog terorizma uvelike ugrožava sigurnost i zahtijeva koordiniran odgovor država (Tatalović i dr, 2008).

Jedna od ključnih prijetnji za sigurnosnu politiku Hrvatske jest mogućnost teritorijalnih sporova uslijed neriješenih graničnih pitanja s pojedinim susjednim državama. Takvi sporovi mogli bi negativno utjecati na kontrolu državnih granica i cjelokupnu sigurnost teritorija. Osim toga, Hrvatska se zbog članstva u EU i NATO-u nalazi na meti političkog i obavještajnog djelovanja državnih i nadržavnih aktera koji te integracije percipiraju kao prijetnje svojim interesima. Hibridno djelovanje, koje uključuje asimetrične, kibernetičke i nekonvencionalne napade, predstavlja sve veću prijetnju. Takvi oblici djelovanja usmjereni su na destabilizaciju državnih tijela, iskorištavanje slabosti, narušavanje reputacije i utjecaja Hrvatske, potkopavanje

demokratskih načela i sloboda te ugrožavanje hrvatske suverenosti. U kombinaciji s niskom, ali značajnom prijetnjom terorizma, uključujući tranzit terorističkih organizacija kroz hrvatski teritorij te prijetnjom ekstremizma, ovi čimbenici čine sigurnosnu situaciju u Hrvatskoj kompleksnom i zahtjevnom. Organizirani kriminal, uz korupciju u javnom sektoru, dodatno ugrožava sigurnost i stabilnost države. Organizirani kriminal, olakšan povoljnim prometnim i gospodarskim položajem Hrvatske, predstavlja izravnu prijetnju institucionalnom sustavu i javnoj sigurnosti. Korupcija ne samo da potkopava povjerenje građana u javne institucije, već smanjuje gospodarski potencijal zemlje i negativno utječe na njezin međunarodni ugled. Hrvatska se nalazi na jednoj od ključnih migracijskih ruta prema ostatku Europe, što povećava pritisak na njezine granice i zahtijeva učinkovitu kontrolu i upravljanje migracijskim tokovima. Masovne migracije prema Europi rezultat su brojnih faktora, uključujući ekonomske nejednakosti, klimatske promjene, ratne sukobe i slabe države. Hrvatska je tako suočena s potrebom balansiranja između humanitarnog pristupa i očuvanja nacionalne sigurnosti. Nastavak ovih trendova može ugroziti sigurnosnu stabilnost i socijalnu koheziju ne samo u Hrvatskoj, već i u cijeloj Europi. Nezakonite migracije, koje osim organiziranog kriminala, često prati i trgovina ljudima, zahtijevaju odlučne i usklađene mjere na međunarodnoj i nacionalnoj razini (Hrvatski sabor, 2017).

Digitalizacija i tehnološki razvoj također dovode do novih sigurnosnih prijetnji, posebice na kibernetičkom području. Hrvatska je, kao dio globalne informacijske mreže, ranjiva na kibernetičke napade koji mogu ugroziti nacionalnu sigurnost, osjetljive informacije i osobne podatke. Kibernetički napadi postaju sve češći i sofisticiraniji, ugrožavajući ne samo organizacije i pojedince, već i državne institucije. Kibernetički kriminal, uključujući krađu podataka i napade na kritičnu infrastrukturu, jedan je od najozbiljnijih izazova s kojim se Hrvatska suočava u digitalnom dobu u kojemu napadači mogu djelovati s bilo koje točke na svijetu, često bez mogućnosti jasne identifikacije, koristeći se digitalnim prostorom za organiziranje i provođenje svojih aktivnosti. Značajan udio prometa i turizma u nacionalnom BDP-u čini gospodarstvo osjetljivim na globalne gospodarske i sigurnosne trendove. Suočava se s izazovima u povećanju konkurentnosti, učinkovitosti javnog sektora, ulaganjima u istraživanje te upravljanju državnom imovinom i dugovima. Hrvatska ima neiskorištene potencijale u poljoprivredi, s malo navodnjavanih površina, nedovoljnom zaštitom od poplava, neobrađenom zemljom i visokim uvozom (Hrvatski sabor, 2017).

Istovremeno, društvene uvjete obilježava povećana zaduženost građana, rastuće siromaštvo, strukturna nezaposlenost i sve izraženija nejednakost. Negativni demografski trendovi,

uključujući depopulaciju, nepovoljnu dobnu strukturu i niski natalitet, dodatno otežavaju situaciju, povećavajući pritisak na društvo kroz sve izraženiji nedostatak radne snage, neravnomjernu naseljenost te ekonomska i socijalna opterećenja na državne i javne institucije. Ovi demografski izazovi, u kombinaciji s potrebom za diversifikacijom izvora energenata i povećanjem energetske učinkovitosti, postavljaju dodatne zahtjeve pred sigurnosnu politiku. Uz navedene prijetnje, Hrvatska se suočava i s klimatskim promjenama koje imaju izravan utjecaj na okoliš, gospodarske grane poput energetike, poljoprivrede, ribarstva i turizma, kao i na zdravlje ljudi. Ekstremni vremenski uvjeti mogu dugoročno utjecati na dostupnost resursa, održivost ekosustava i podizanje razine mora, što bi u konačnici utjecalo na stabilnost društva. Ovi problemi se dodatno intenziviraju narušavanjem okoliša koje dovodi do gubitka plodnog tla, potiče širenje bolesti, smanjuje biološku raznolikost, ugrožava ekosustave i zagađuje prirodne resurse. Minska i neeksplodirana ubojna sredstva iz Domovinskog rata i dalje predstavljaju ozbiljan sigurnosni rizik za Hrvatsku. Ova opasnost ne samo da prijeti životima građana, već i usporava društveni i gospodarski napredak zbog kontaminiranih i nesigurnih područja. Ljudski izazvane i prirodne katastrofe mogu ugroziti imovinu, kritičnu infrastrukturu Hrvatske i okolnih država i stanovništvo. Hrvatska je posebno ranjiva na poplave, potrese i požare, a postoji i opasnost od nesreća u rizičnim industrijskim postrojenjima koje mogu dovesti do teških ekoloških i sigurnosnih posljedica (Hrvatski sabor, 2017). S obzirom na sve identificirane izazove i prijetnje, razvoj sigurnosne politike Hrvatske mora biti prilagodljiv i sveobuhvatan, uzimajući u obzir dinamiku i složenost suvremenih prijetnji u kontekstu euroatlantskih integracija. To zahtijeva jačanje unutarnjih kapaciteta, kontinuirano prilagođavanje novim sigurnosnim realnostima i međunarodnu suradnju.

6. Zaključak

Sigurnosna politika Hrvatske prošla je kroz nekoliko ključnih faza transformacije. Ratne godine donijele su potrebu za hitnom uspostavom obrambenih kapaciteta, ključnih za očuvanje suvereniteta države i teritorijalnog integriteta. Poslijeratna stabilizacija te međunarodno priznanje Hrvatske otvorili su prostor za potrebne institucionalne i zakonodavne reforme koje su bile ključne za proces integracije u euroatlantske strukture. Ulazak u EU i NATO donio je Hrvatskoj ne samo nove odgovornosti, već i ključna sigurnosna jamstva koja su ojačala njezinu poziciju na međunarodnoj sceni. Time je Hrvatska pokazala sposobnost i spremnost prilagodbe globalnim sigurnosnim promjenama, osiguravši sigurnu i stabilnu budućnost za svoje građane.

Zaključno, razvoj sigurnosne politike Republike Hrvatske predstavlja kontinuirani proces transformacije, prilagođavanja i unaprjeđenja koji je direktno povezan s euroatlantskim integracijama i promjenama u globalnom sigurnosnom okruženju. Kroz cjelokupni proces prilagodbe i transformacije, Hrvatska je uspjela izgraditi sustav koji učinkovito balansira između nacionalnih interesa i međunarodnih obveza. Ova ravnoteža omogućava Hrvatskoj da bude pouzdan partner unutar euroatlantskih struktura, dok istovremeno osigurava stabilnost i sigurnost unutar svojih granica. Razvojni put sigurnosne politike Hrvatske primjer je kako je međunarodna integracija ključna za postizanje nacionalne sigurnosti i prosperiteta. Sigurnosna strategija Hrvatske nastavlja se razvijati kako bi adekvatno odgovorila na suvremene sigurnosne izazove i prijetnje, kao i potencijalne buduće opasnosti.

Sažetak

Kroz analizu unutarnjih i vanjskih čimbenika, rad razmatra razvoj sigurnosne politike Republike Hrvatske u kontekstu euroatlantskih integracija, s fokusom na prilagodbu institucionalnih reformi i obrambenih kapaciteta zahtjevima Europske unije (EU) i Sjevernoatlantskog saveza (NATO). Naglašava se važnost sigurnosti kao temeljnog preduvjeta razvoja i stabilnosti države te utjecaj geopolitičkih i međunarodnih faktora na oblikovanje nacionalne sigurnosne strategije. Prikazuje se kako je sigurnosna politika Republike Hrvatske evoluirala iz primarno nacionalnog okvira u sustav koji podrazumijeva međunarodne obveze i suradnju s globalnim partnerima, što je rezultiralo jačanjem nacionalnih kapaciteta i doprinosom međunarodnoj sigurnosti. Uzimajući u obzir stalne promjene u globalnom sigurnosnom okruženju, elaborirani su i sigurnosni izazovi, odnosno prijetnje koje dodatno oblikuju nacionalnu sigurnosnu politiku, čime se ona usklađuje s međunarodnim standardima i integrira u širi kolektivni sustav sigurnosti.

Ključne riječi: sigurnosna politika, Republika Hrvatska, euroatlantske integracije, Europska unija (EU), Sjevernoatlantski savez (NATO)

Summary

Through the analysis of internal and external factors, this paper examines the development of the security policy of the Republic of Croatia in the context of Euro-Atlantic integration, with a focus on adapting institutional reforms and defense capacities to the requirements of the European Union (EU) and the North Atlantic Treaty Organization (NATO). Emphasis is placed on the importance of security as a fundamental prerequisite for the development and stability of the state, as well as the influence of geopolitical and international factors on shaping national security strategy. It demonstrates how the security policy of the Republic of Croatia has evolved from a primarily national framework into a system that includes international obligations and cooperation with global partners, resulting in the strengthening of national capacities and contributions to international security. Taking into account the constant changes in the global security environment, the paper elaborates on security challenges and threats that further shape the national security policy, aligning it with international standards and integrating it into a broader collective security system.

Keywords: security policy, Republic of Croatia, Euro-Atlantic integration, European Union (EU), North Atlantic Treaty Organization (NATO)

Literatura

- Barić, Robert (2004) Transformacija NATO-a i hrvatska obrambena reforma. *Polemos : časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira* 7(13-14): 45-89.
- Bilandžić, Mirko (2008) Hrvatska vojska u međunarodnim odnosima. *Polemos : časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira* 11(22): 11-27.
- Debak, Mate (2018) *Transformacija hrvatske sigurnosne politike – od uvoznika do izvoznika sigurnosti*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
- Hrvatski sabor (2002) Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. *Narodne novine* 32.
- Hrvatski sabor (2017) Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. *Narodne novine* 73.
- Hrvatski sabor (2017) Izvješće Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost o Prijedlogu strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. <https://www.sabor.hr/radna-tijela/odbori-i-povjerenstva/izvjescje-odbora-za-unutarnju-politiku-i-nacionalnu-sigurnost-221>. Pristupljeno 30. srpnja 2024.
- Jakešević, Ružica (2012) Mirovne misije i sigurnosna politika Hrvatske. *Političke analize : tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku* 3(12): 22-26.
- Ministarstvo obrane Republike Hrvatske (2024) Misije i operacije. <https://www.morh.hr/misije-i-operacije-2/#:~:text=29.03.2024.&text=i%20u%20operaciji%20KFOR-,Oru%C5%BEane%20snage%20Republike%20Hrvatske%20trenutno%20sudjeluju%20u%20%C4%8Detiri%20od%20osam,snaga%202%2C%20i%20u%20operaciji%20KFOR>. Pristupljeno 29. kolovoza 2024.
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (2016) Međunarodne organizacije. <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/medjunarodni-odnosi/medjunarodne-organizacije/267>. Pristupljeno 8. kolovoza 2024.
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH (2014) Hrvatska 28. članica Europske unije. <https://mvep.gov.hr/UserDocsImages/files/file/publikacije/Hrvatska-28-clanica-Europske-unije.pdf>. Pristupljeno 22. kolovoza 2024.

- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH (2020) Hrvatska i NATO. <https://mvep.gov.hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/multilateralne-organizacije-i-inicijative/nato/hrvatska-i-nato-245031/245031>. Pristupljeno 19. kolovoza 2024.
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH (2020) Hrvatska i ZSOP. <https://mvep.gov.hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/medjunarodna-sigurnost/medjunarodne-mirovne-misije-i-operacije/hrvatska-i-zsop/22694>. Pristupljeno 22. kolovoza 2024.
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH (2024) Zajednička vanjska i sigurnosna politika. <https://mvep.gov.hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/zajednicka-vanjska-i-sigurnosna-politika/245754>. Pristupljeno 22. kolovoza 2024.
- NATO (2006) Politika i donošenje odluka. <https://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-cr-2006/Part2.pdf>. Pristupljeno 1. rujna 2024.
- NATO (2022) Strateški koncept iz 2022. godine. https://www.nato.int/nato-welcome/index_hr.html. Pristupljeno 31. kolovoza 2024.
- NATO (2023) Collective defence and Article 5. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm. Pristupljeno 31. kolovoza 2024.
- Oružane snage Republike Hrvatske (2024) Oružane snage Republike Hrvatske. https://www.osrh.hr/#rubData/HTML/HR/O%20NAMA/OP%C4%86ENITO/20210902_Oru%C5%BEane_snage_Republike_Hrvatske/Oru%C5%BEane_snage_Republike_Hrvatske_HR.htm. Pristupljeno 30. kolovoza 2024.
- Pokaz, Ivan (2019) Sustav domovinske sigurnosti. U: Mikac, Robert (ur) *Nacionalna sigurnost Republike Hrvatske u 21. stoljeću* (str. 29-62). Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Rudolf, Davorin (2014) Zajednička sigurnosna i obrambena politika Europske unije prema Lisabonskom ugovoru. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 51(3): 557-574.
- Tatalović, Siniša (2004) Politika nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske i NATO. U: Čehulić, Lidija (ur) *NATO i novi međunarodni odnosi* (str. 207-220). Zagreb: Politička kultura.
- Tatalović, Siniša (2006) *Nacionalna i međunarodna sigurnost*. Zagreb: Politička kultura.

- Tatalović, Siniša (2010) Utjecaj vanjskih činilaca na razvoj sigurnosne politike Republike Hrvatske. *Međunarodne studije* 10(1): 5-21.
- Tatalović, Siniša (2011) Treba li Hrvatskoj nova strategija nacionalne sigurnosti? *Političke analize : tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku* 2(6): 34-37.
- Tatalović, Siniša i Bilandžić, Mirko (2005) *Osnove nacionalne sigurnosti*. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Policijska akademija.
- Tatalović, Siniša i dr. (2008) *Suvremene sigurnosne politike*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Vlada Republike Hrvatske (2023) U deset godina članstva u Europskoj uniji ostvarili smo više od 10,7 milijardi eura neto dobiti za Hrvatsku. <https://vlada.gov.hr/vijesti/u-deset-godina-clanstva-u-europskoj-uniji-ostvarili-smo-vise-od-10-7-milijardi-eura-neto-dobiti-za-hrvatsku/38482>. Pristupljeno 22. kolovoza 2024.
- Vučak, Marko i Zelić, Anto (2009) Suvremeni pristupi kriznom upravljanju. U: Smerić, Tomislav i Sabol, Gabrijela (ur) *Sigurnost i obrana Republike Hrvatske u euroatlantskom kontekstu* (str. 117-132). Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
- Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske (1996) Zakon o vanjskim poslovima. *Narodne novine* 48.